

Aleksandra Krstulović

AUTENTIČNI KNJIŽEVNI TEKST U NASTAVI STRANIH JEZIKA

S reformom škole i novim nastavnim planovima te novim trendovima u nastavi stranih jezika u svijetu i u nas potpuno se napustio za neko vrijeme rad s autentičnim književnim tekstom. Komunikacijski modeli učili su se i usvajali na tekstovima koje su s određenim ciljem pripremali autori udžbenika prema postojećem programu rada.

U nekim se školama pokazala uskoro potreba da se usvojena jezična znanja okušaju i prodube na autentičnom tekstu s područja književnosti. Tako su među prvima ponovo uzeli u ruke literarnu čitanku u Matematičko-informatičkom obrazovnom centru, i to na traženje učenika. Jedne godine u tom se centru javila za fakultativnu nastavu iz stranog jezika veća grupa učenika pošto je na ploči objavljen program rada grupe, koji je bio pretežno s područja književnosti. Nakon nekog vremena pojavila se na tržištu čitanka autora Jurčić-Brihta: *An English Reader, Social Studies and Arts*, namijenjena uglavnom jezično-kulturološkim usmjerenjima s većim brojem sati iz stranog jezika. Međutim, taj udžbenik je vrlo dobro primljen u nekim tehničkim i drugim usmjerenjima, gdje služi kao dopuna nastavi u toku III i IV godine.

Kad govorimo o novom pristupu autentičnom književnom tekstu, onda najprije moramo biti načistu sa značenjem koje književni tekst ima u nastavi stranog jezika i s razlozima zbog kojih takve tekstove uključujemo u nastavno gradivo, zatim moramo znati kako se takva nastava izvodi i koji tekstovi dolaze u obzir.

Nastava književnosti u školskim uvjetima mora se koncentrirati na čitaoca. Književni tekst u svojoj se građi bitno razlikuje od tekstova koje nalazimo u udžbenicima za učenje stranih jezika. Takav tekst svjesno i namjerno ostavlja prostor za maštu, te dolazi do tenzije između onoga što je izraženo i onoga što pisac prešućuje, odnosno ostavlja čitaocu da svojom imaginacijom popuni. Na taj način čitalac, u konkretnom slučaju naš učenik, kreativno surađuje s djelom i unosi u njega svoje osjećaje i shvaćanja.

Tako se već na vrlo ranim stupnjevima nastave može na satu iskoristiti konkretna poezija. Na nedavno održanom seminaru u Centru za učenje stranih jezika u Zagrebu dr Ingrid Mummert navela je između ostalog kao primjer pjesmu Liebe:

ich		sie
	ich	sie
	wir	wir
	wir	
	wir	wir
	ich	sie
ich		sie
	ich	

(Ovisno o sastavu razreda *sie* se može zamijeniti s *er.*) Takva pjesma potiče učenike na razmišljanje i pobuđuje njihove osjećaje, pa će dobro pripremljeni nastavnik lako uspostaviti komunikaciju, usmenu i pismenu. Učenicima treba dati priliku da prerade pjesmu, da zamijene neke elemente i redoslijed itd. Učenički radovi koje je pokazala dr I. Mummert (trenutačno lektor njemačkog jezika u Francuskoj) bili su upravo zapanjujuće kreativni.

Slično konkretnoj poeziji mogu poslužiti različiti grafiti, koji su u nekim zemljama sabrani i objavljeni kao knjige. Zatim je za početak preporučljivo raditi s tekstovima koji su učenicima sadržajno poznati na materinskom jeziku, što olakšava razumijevanje na stranom jeziku, npr. različite poslovice, basne i slično. Takvi tekstovi mogu također korisno poslužiti za stvaralački rad učenika za što nalazimo primjer u doradi basne o cvrčku i mravu u tekstu »Sie tanzte nur einen Winter« G. Borna iz priručnika *Literatur im Unterricht*, str. 226, gdje je poznata basna obrađena na vrlo netipičan i nekonvencionalan način, kreativno i tipično za svjetonazor današnjih generacija. (Cvrčak odlazi na jug, gdje svira za turiste, dobro zaradi itd.) I poruka je izmijenjena te glasi: Dobar savjet vrijedi često više nego komad kruha.

Ili basna o vuku i janjetu. Učenicima su predložene tri verzije te basne, Ezopova, Lessingova i H. Arntzena. Učenici upoznaju sve tri verzije pa diskutiraju o njima i stvaraju nove.

U takvom pristupu tekstu, prema dr I. Mummert, razvijaju se:

1. recepcija (čitanje, slušanje, izražavanje),
2. refleksija (analiza, antiteza),
3. proširivanje (pisanje, razrađivanje itd.).

Posljednjih godina razvilo se veliko zanimanje za rad s književnim tekstom u nastavi stranih jezika u većini evropskih i u mnogim drugim zemljama. Međutim, pristup literaturi bitno se izmijenio u odnosu na tradicionalni. Tako, na primjer, nema povijesti književnosti u obliku kronologije. (Prema potrebi daju se neki biografski podaci, neka objašnjenja događaja karakterističnih za vrijeme u kojem je djelo nastalo i upute za služenje znanjem iz drugih predmeta.) Kriterij pri izboru tekstova najčešće je, npr. ljubav, odnos među generacijama i druge teme koje su mladima zanimljive. Tako slično pristupa toj problematici i naša čitanka za engleski jezik autorica Jurčić-Brihta.

Uloga simplificirane literature je vrlo sporna i ima vatrenih pristalica i protivnika. Na nastavi treba učenike upozoriti na razlike između originala i simplificiranog teksta, no za početak treba učenike koji uče strani jezik tek dvije do tri godine uputiti na tu literaturu, jer je to prvi korak u samostalnom čitanju i zato velik poticaj i motivacija. Od knjižničara koji raspolazu takvom literaturom saznaje se da se mladi ljudi koriste takvom literaturom oko dvije godine i da ti isti učenici prelaze zatim na originalna autentična djela.

U posljednje dvije godine izašlo je mnogo stručne literature u vezi s tom tematikom. Velik broj publikacija tiskan je u nakladi Goetheovog Instituta, zatim kod Reclama, Kletta, Huebera i drugdje. Časopisi za metodička pitanja u nastavi engleskog i njemačkog jezika *English Teaching Forum* 1/85 i *Zielsprache Deutsch* 3/84 potpuno su posvećeni pitanjima nastave književnosti u nastavi stranog jezika. Evo izbora članaka iz tih časopisa:

L. Götze: *Literatur im Unterricht Deutsch als Fremdsprache*

- H. Müller-Michaels: Gespräche über Gedichte
K. Esselborn: Tierfabeln im Fremdsprachenunterricht
K. Flippe: Lesen zu Genuß und Erkenntnis
I. Mummert: Kommunikativer Literaturunterricht in der Fremdsprache
J. McConochie: Since Feeling is First: Thoughts on Sharing Poetry in the ESOL Classroom
A. Brashear De Gonzales: Teaching Hemingway's »Hills Like White Elephants« to Nonnative English Speakers
G. Schärer: A Plea for Poetry in the African Secondary School
L. Prodromou: All Coherence Gone: Literature and EFL
I. Bengi/P. Kurtboke: Poetry — The Best Words in Their Best Order
M. E. Barker: Using Children's Literature to Teach ESL to Young Learners

Na području zagrebačke regije održani su u toku protekle školske godine stručni aktivni za nastavnike engleskog, njemačkog i francuskog jezika u srednjoškolskim centrima i osnovnom obrazovanju, čije su teme bile s područja rada s književnim tekstom. Održana su različita ogledna predavanja, dan je teorijski uvod u rad i pregled dosadašnjih pokušaja u nastavnoj praksi u različitim oblicima nastave (redovna, izborna, fakultativna, dodatna). Prikazan je rad s odlomkom iz romana, pripovijetkom, baladom i lirskom pjesmom. (Vidi priloge autorica: Zorić, Marković, Mišković i Mažuran u ovoj rubrici.)

U osnovnoj školi u redovnoj nastavi najuspješnijim se pokazao rad s poezijom, ali i simplificirani tekstovi i odlomci iz autentične omladinske literature, koja je otprije poznata učenicima na materinskom jeziku. Vrlo uspješno radi nekoliko grupa dodatne nastave u kojima se pretežno radi s poezijom, basnama, igrokazima za djecu i sličnom literaturom. Naročito snažno djeluje na motivaciju učenika samostalan kreativan rad potaknut književnim djelom.

Iz Stranih jezika 1—2/1984, saznajemo da su nastavnice njemačkog jezika škole za strane jezike radile s odraslim polaznicima tečajeva s autentičnim tekstovima, a postoje informacije da u nekim srednjoškolskim centrima u Varaždinu i nekim drugim gradovima nastavnici rade s takvim tekstovima i na jezicima za koje ne postoji literarna čitanka kao za engleski jezik.

Na predstojećim seminarima i drugim oblicima stručnog usavršavanja nastavnika pružit će se potrebne informacije o metodama rada, odabiru tekstova, dosadašnjim iskustvima itd.

Verica Zorić

AUTENTIČNO KNJIŽEVNO DJELO U NASTAVI STRANIH JEZIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI (s posebnim obzirom na engleski jezik)

I. POEZIJA

Cilj svakog nastavnika stranog jezika u radu sa učenicima je jedinstven: što ranije postići u učenika komunikativnu kompetenciju, pri čemu ne smijemo zanemariti činjenicu da je riječ o radu od 75 sati u IV razredu, a 105 sati godišnje po razredu od V do VIII razreda osnovne škole.